

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020

WSTĘP

Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jako zadanie własne gminy wynika z art.6 ust.2 pkt.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390) i jest jednym z elementów gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w rodzinie jako „jednokrotowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Na mocy art. 207 § 1 kodeksu karnego, przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym z urzędu.

Niniejszy program stanowi ramowy plan działań instytucji i organizacji zobowiązanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie, który ma się przyczynić do usprawnienia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Dokument ten jest kontynuacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2015, przyjętego w drodze uchwały Nr X/73/11 Rady Miejskiej w Brusach z dnia 29 grudnia 2011r., wdrożonego i realizowanego przez podmioty zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie na terenie miasta i gminy Brusy.

I. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Kompleksowość i interdyscyplinarność działań w ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wymaga odwołania się do m.in. następujących aktów prawnych:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2015 poz. 1286 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r. poz. 163z późn. zm.),
- Uchwała nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r. w sprawie Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2010 (Monitor Polski z 2014r. poz. 445) ,
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2011 Nr 209 poz.1245)

Program ten jest spójny z:

- Strategią Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020,
- Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2013-2020,
- Powiatowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brusy na lata 2015-2020.

II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE MIASTA I GMINY BRUSY

Diagnoza problemu przemocy obejmuje dane uzyskane od podmiotów zaangażowanych w prace z rodzinami z problemem przemocy w latach 2014-2015. Skala zjawiska oraz działania poszczególnych służb pozwolą poznać powszechność problemu i gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny

Zespół Interdyscyplinarny (ZI) działający przy Miejsko – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Brusach powołany został Zarządzeniem Nr 578/14 Burmistrza Brus z dnia 8 kwietnia 2014 r, na podstawie uchwały Nr IV/18/11 Rady Miejskiej w Brusach z dnia 31 marca 2011r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. Jego głównym zadaniem jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów uprawnionych do interwencji i pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz specjalistów działających w tej dziedzinie.

Procedura "Niebieskie Karty" to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Procedura rozpoczyna się w momencie wypełnienia formularza "Niebieska Karta-A" przez policjanta, pracownika socjalnego, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia lub oświaty w momencie zaistnienia podejrzenia o zaistnieniu przemocy w rodzinie. Na terenie miasta i gminy Brusy procedura Niebieskich Kart w ubiegłych latach kształtowała się następująco:

Dane dot. procedury "Niebieskie Karty" w gminie Brusy		2014 rok	2015 rok
Liczba Niebieskich Kart A			
RAZEM		40	43
w tym, sporządzonych przez:	pomoc społeczną	2	1
	policję	38	42
	oświatę	0	0
	służbę zdrowia	0	0
	GKRPA	0	0
Liczba przekazanych przez ZI/GR zawiadomień do organów ścigania (Policji Prokuratury) o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie		0	3

Zespół Interdyscyplinarny diagnozował problem przemocy oraz objął swoim wsparciem i interwencją następującą liczbę mieszkańców miasta i gminy Brusy:

Diagnozowanie problemu przemocy wobec:	2014 rok	2015 rok
kobiet	56	52
mężczyzn	55	59
dzieci	59	50
w tym: osób starszych	8	12
osób niepełnosprawnych	11	10
Razem:	170	134
Liczba rodzin:	58	49

W 2014 r. procedurę Niebieskich Kart wszczęto w 35 rodzinach, natomiast w 2015 r. w 28. Szczegółowy przekrój demograficzny tych procedur obrazują poniższe tabele:

Osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie	2014 rok	2015 rok
Kobiety	28	25
Mężczyźni	5	3
Dzieci	5	0

Osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie	2014 rok	2015 rok
Kobiety	4	1
Mężczyźni	31	27

Dane te potwierdzają, że zdecydowanie częściej podejrzenie o dotknięciu przemocą w rodzinie dotyczy kobiet, natomiast najczęściej osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy w rodzinie są mężczyźni. Analiza treści Niebieskich Kart wskazuje, że najczęściej występującymi rodzajami przemocy jest przemoc fizyczna i psychiczna.

W celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupy robocze, których prace prowadzone są w zależności od zgłaszanych potrzeb lub wynikają z problemów występujących

w indywidualnych przypadkach. Członkami grup roboczych mogą być członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego lub inni pracownicy instytucji, z którymi Burmistrz Brus podpisał Porozumienie o współpracy w Zespole Interdyscyplinarnym.

W 2014 powołano 40 grup roboczych, które spotkały się 87 razy. W 2015 roku grup roboczych powołano 49, które spotkały się 205 razy. Zwiększona liczba spotkań grup roboczych wynika z natężenia liczby spotkań monitorujących sytuację rodziny.

Zapewnienie wsparcia rodziną uwikłanym w przemoc i przeszkody w skuteczności tego wsparcia zobrazować mogą liczbowe dane dotyczące udzielanej pomocy prawnej i psychologicznej dla tych rodzin.

Katalog udzielanej pomocy osobom doznającym przemocy	2014	2015
Wskazanie na możliwość skorzystania z pomocy specjalistycznej	36	41
Liczba osób, które skorzystały z indywidualnych konsultacji z psychologiem	11	6
Liczba osób, które skorzystały z konsultacji z prawnikiem	9	9
Liczba osób, które skorzystały z indywidualnych konsultacji z terapeutami pracy z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi	13	8

Działania pomocowe i interwencyjne skierowane do osób stosujących przemoc	2014	2015
Zalecone konsultacje z psychologiem/terapeutą	34	36
Liczba osób, które skorzystały z indywidualnych konsultacji z psychologiem	3	2
Liczba osób, które skorzystały z konsultacji z prawnikiem	2	4
Liczba osób, które skorzystały z indywidualnych konsultacji z terapeutami pracy z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi	24	19

Dane te potwierdzają fakt, że osoby uwikłane w zjawisko przemocy wykazują duże opory dotyczące możliwości skorzystania z pomocy psychologicznej, krótkotrwale korzystając z takiego wsparcia, a osoby podejrzane o stosowanie przemocy niechętnie podejmują zobowiązania, co do uczestnictwa w spotkaniach ze specjalistami. Do tej pory na terenie powiatu nie powstała grupa korekcyjno – edukacyjna dla sprawców przemocy.

Doświadczenie pracy Zespołu Interdyscyplinarnego, potwierdza tendencję, że w zdecydowanej większości przemoc w rodzinie powiązana jest z nadużywaniem alkoholu. W 2014 roku wśród 40 wypełnionych formularzy Niebieskiej Karty aż 35 powiązanych było z problemem alkoholowym w rodzinach. W 2015 r. wśród nowo objętych 28 rodzin procedurą NK, 22 uwikłanych było w nadużywanie alkoholu, 1 w narkomanię.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W 2014 roku GKRPA zajmowała się 39 sprawami związanymi z nadużywaniem alkoholu. W tym okresie do Komisji wpłynęło 23 wniosków (z Zespołu Interdyscyplinarnego – 4), do Sądu skierowano 14 wniosków.

W 2015 roku GKRPA zajmowała się 60 sprawami z wiązanyymi z nadużywaniem alkoholu. Do Komisji wpłynęły 22 wnioski (z Zespołu Interdyscyplinarnego – 12, od rodziny – 7, z policji – 2 oraz od kuratora zawodowego – 1. Łącznie do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego skierowano 13 wniosków.

GKRPA	2014 rok	2015 rok
Liczba prowadzonych spraw	39	60
Liczba wniosków, które wpłynęły	23	22
Liczba wniosków o zobowiązanie do leczenia	14	13

Zapotrzebowanie na wsparcie specjalistyczne na terenie naszej gminy dodatkowo zobrazować może działalność Punktu Interwencji Kryzysowej.

W 2014 r. w Punkcie pracowało łącznie 6 specjalistów: 3 psychologów, 2 terapeutów ds. uzależnień oraz 1 prawnik. Udzielili oni łącznie 778 osobo/porad indywidualnych (210 osobo/porad udzielili psychologów, 429 osobo/porad - terapeuci ds. uzależnień oraz 139 osobo/porad - prawnik).

W 2015 r. ta sama liczba specjalistów udzieliła łącznie 884- osobo/porad indywidualnych (296 osobo/porad udzielili psychologów, 399 osobo/porad - terapeuci ds. uzależnień oraz 189 osobo/porad - prawnik).

Posterunek Policji

Z informacji uzyskanych z Posterunku Policji wynika, że w 2014 roku odnotowano 86 interwencji domowych, w roku kolejnym – 78.

W analizowanych latach, Posterunek Policji w Brusach sporządził i przekazał do prokuratury po 5 aktów oskarżenia z art. 207 § 1 kk.

Działania Policji	2014	2015
Liczba prowadzonych postępowań przygotowawczych do czynów z art. 207 § 1 kk	8	6
Przekazane do prokuratury akty oskarżenia z art. 207 § 1 kk	5	5
Sprawy umorzone ze względu na brak znamion przestępstwa lub z powodu braku dostatecznego uzasadnienia podejrzenia popełnienia przestępstwa	3	1

Wnioski z diagnozy:

1. Osobami, które najczęściej doznają przemocy w rodzinie to kobiety.
2. Problem przemocy w rodzinie ściśle powiązany jest z nadużywaniem alkoholu.
3. Zjawisko przemocy, silnie utrwalone przez mity i stereotypy, powoduje niską i krótkotrwałą motywację do korzystania z pomocy specjalistycznej przez osoby uwikłane w przemoc.
4. Brak konsekwentnych procedur postępowania ze sprawcami przemocy powoduje znikome dobrowolne zobowiązania do korzystania z pomocy specjalistycznej.
5. Na niskim poziomie pozostaje liczba postępowań przygotowawczych o czyn z art. 207 § 1 kk.

III. ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do ogółu mieszkańców miasta i gminy Brusy, a zwłaszcza osób zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie, osób stosujących przemoc w rodzinie oraz podmiotów zajmujących się problemem przemocy.

IV. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy poprzez stworzenie spójnego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc.

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie wsparcia osobom oraz rodzinom dotkniętym przemocą domową.
2. Zapobieganie stosowaniu przemocy.
3. Podnoszenie świadomości społecznej i wrażliwości na zjawiska związane z przemocą w rodzinie.
4. Podnoszenie kwalifikacji służb pracujących z rodzinami, w których występuje problem przemocy.

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PODMIOTY WIODĄCE ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIK	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1. Zapewnienie wsparcia osobom oraz rodzinom dotkniętym przemocą domową	1.1 Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia 1.2 Zabezpieczenie ciągłości funkcjonowania Punktu Interwencji Kryzysowej (PIK) 1.3 Rozwijanie sieci profesjonalnej pomocy osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc 1.4 Tworzenie i upowszechnianie informacji o podmiotach udzielających pomocy osobom/rodzinom z problemem przemocy	Główny realizator: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach, ZI, Urząd Miejski w Brusach, Partnerzy:, NGO, GKRPA, Kościół, placówki szkolne i oświatowe licja, Sąd Rejonowy,	2016-2020	-liczba podpisanych porozumień o współpracy z ośrodkami wsparcia, -liczba osobo/porad udzielonych w ramach PIK -liczba punktów profesjonalnej pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc - liczba informacji/publikacji o podmiotach udzielających pomocy ,	Budżet miasta, środki z programów zewnętrznych, środki własne podmiotów

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PODMIOTY WIODĄCE ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIK	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
<p>2. Zapobieganie stosowaniu przemocy</p>	<p>2.1 Prowadzenie prac w zakresie motywowania i informowania o możliwości podjęcia leczenia odwykowego</p> <p>2.2 Utrzymanie standardów i procedur interweniowania i monitorowania zjawiska przemocy w rodzinie</p> <p>2.3 Zobowiązanie i motywowanie do korzystania z pomocy specjalistycznej</p>	<p>Główny realizator: ZI, Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach,</p> <p>Partnerzy: policja, Sąd Rejonowy, GKRPA, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Prokuratura Rejonowa, PCPR w Chojnicach</p>	<p>2016-2020</p>	<p>- liczba wniosków do GKRPA i sądu rejonowego o zobowiązanie do leczenia odwykowego,</p> <p>- liczba posiedzeń ZI, grup roboczych</p> <p>- liczba osób objętych pomocą ZI</p> <p>-liczba osobo/porad udzielonych w ramach PIK</p> <p>- liczba programów korekcyjno - edukacyjnych ,</p> <p>-liczba uczestników programów korekcyjno-edukacyjnych</p>	<p>Budżet miasta, środki z programów zewnętrznych, środki własne podmiotów</p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PODMIOTY WIODĄCE ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIK	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
<p>3. Podnoszenie świadomości społecznej i wrażliwości na zjawiska związane z przemocą w rodzinie</p>	<p>3.1 Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie ze stresem i agresją, realizowanie programów szkolnych w zakresie profilaktyki przemocy</p> <p>3.2 Realizacja szkoleń podnoszących umiejętności wychowawcze rodziców</p> <p>3.3 Wspieranie konstruktywnych form spędzania czasu wolnego</p> <p>3.4 Uczestniczenie w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych, prewencyjnych, informacyjnych</p> <p>3.5 Stały monitoring zjawiska przemocy w rodzinie w gminie</p>	<p>Główny realizator: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach, ZI, , Urząd Miejski w Brusach,</p> <p>Partnerzy: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach , placówki szkolne i oświatowe, NGO, GKRPA, Kościół, policja, Sąd Rejonowy, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej</p>	<p>2016-2020</p>	<p>-liczba programów w zakresie profilaktyki przemocy, szkoleń radzenia sobie z agresją, stresem,</p> <p>- liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w programach profilaktyki przemocy, szkoleniach radzenia sobie z agresją, stresem,</p> <p>- liczba szkoleń podnoszących umiejętności wychowawcze rodziców,</p> <p>- liczba rodziców biorących udział w szkoleniach podnoszących umiejętności wychowawcze,</p> <p>-liczba inicjatyw wspierających konstruktywne spędzanie czasu wolnego,</p> <p>-liczba kampanii lokalnych i ogólnopolskich</p>	<p>Budżet miasta, środki z programów zewnętrznych, środki własne podmiotów</p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PODMIOTY WIODĄCE ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIK	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
<p>4. Podnoszenie kwalifikacji służb pracujących z rodzinami, w których występuje problem przemocy</p>	<p>4.1 Kontynuowanie prac ZI – współpraca służb w zakresie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <p>4.2 Organizowanie szkoleń, konferencji, warsztatów tematycznych dla osób, służb zajmujących się zawodowo problemem przemocy w rodzinie</p> <p>4.3 Zapewnienie dla kadry pracującej z rodzinami uwięzonymi w przemoc materiałów instruktażowych, publikacji naukowych, prasy tematycznej</p> <p>4.4 Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu kadry</p>	<p>Główny realizator: ZI, Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach, Urząd Miejski w Brusach,</p> <p>Partnerzy: NGO, GKRPA, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, Sąd Rodzinny, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej</p>	<p>2016-2020</p>	<p>- liczba szkoleń, warsztatów, konferencji,</p> <p>- liczba uczestników szkoleń, warsztatów, konferencji,</p> <p>- liczba posiedzeń ZI, grup roboczych,</p> <p>- liczba osób objętych pomocą ZI,</p> <p>-liczba i rodzaj materiałów specjalistycznych przeznaczonych dla zaangażowanej kadry</p>	<p>Budżet miasta, środki z programów zewnętrznych,</p>

V. SYSTEM REALIZACJI I MONITORINGU

Koordynatorem Programu jest Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach przy współpracy z:

- Zespołem Interdyscyplinarnym,
- Urzędem Miejskim,
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brusach,
- Szkołami,
- Policją,
- Sądem Rejonowym w Chojnicach,
- Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w Chojnicach,
- Prokuraturą Rejonową w Chojnicach,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach
- Placówkami służby zdrowia,
- Organizacjami pozarządowymi (NGO),
- Kościołem.

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie na lata 2016-2020 są środki finansowe z budżetu Gminy Brusy, w tym pochodzące z wpływów z tytułu wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w ramach zadań wspólnych dla powyższego Programu i rocznych gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz środki pozyskiwane z innych źródeł, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań Programu.

Stopień realizacji Programu będzie monitorowany i okresowo oceniany. W charakterystyce każdego celu szczegółowego zawarto propozycje wskaźników produktów. Zestawy wskaźników dla celów monitorowania będą corocznie obliczane przez koordynatora Programu i oceniane pod kątem: skuteczności, celowości, efektywności, wydajności. W wyniku procesu monitoringu i ewaluacji powstanie sprawozdanie przedkładane Radzie Miejskiej w Brusach w terminie do 31 marca każdego roku następującego po roku sprawozdawczym.

VI. PLAN FINANSOWANIA ZADAŃ OKREŚLONYCH W PROGRAMIE

Lp.	Rodzaj działania	2016 rok	2017 rok	2018 rok	2019 rok	2020 rok	Razem	Źródło finansowania poszczególnych zadań
1.	Zabezpieczenie ciągłości funkcjonowania Punktu Interwencji Kryzysowej, działania specjalistów do pracy z rodzinami uwikłanymi w przemoc	44.000	44.000	44.000	44.000	44.000	220.000	Gminne środki profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, środki budżetu państwa, środki zewnętrzne
2.	Prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych na temat zjawiska przemocy, o podmiotach udzielających pomocy (udział w kampaniach profilaktycznych, prewencyjnych, informacyjnych, zakup materiałów informacyjnych)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	5.000	Gminne środki profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, środki budżetu państwa, środki zewnętrzne
3.	Realizacja szkolnych programów profilaktycznych	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	7.500	Gminne środki profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, środki budżetu państwa, środki zewnętrzne
4.	Wspieranie konstruktywnych form spędzania czasu wolnego	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	25.000	Gminne środki profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, środki budżetu państwa, środki zewnętrzne
5.	Realizacja szkoleń podnoszących umiejętności wychowawcze rodziców	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	10.000	Gminne środki profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, środki budżetu państwa, środki zewnętrzne
6.	Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	10.000	Gminne środki profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, środki budżetu państwa, środki zewnętrzne
7.	Zapewnienie kadry pracującej z rodzinami uwikłanymi w przemoc materiałów instruktażowych, publikacji naukowych, prasy tematycznej	200	200	200	200	200	1000	Gminne środki profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, środki budżetu państwa, środki zewnętrzne